

butlletí de l'arxiu

publicació periòdica de l'arxiu municipal de Palafrugell

Tiratge: 4.000 exemplars. Distribució gratuïta. **Redacció:** M. Concepció Sauri i Ros. **Edició i distribució:** Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Palafrugell. **Fotografia:** Arxiu Municipal de Palafrugell i Enric Bruguera. **Disseny:** Estudi Vaqué. **Maquetació:** Anna Bonet. **Impressió:** Impremta Palé. **Arxiu Municipal de Palafrugell,** c. de Cervantes, 10. 17200 Palafrugell. Telèfon 972 61 31 05.

Horari

de consultes de l'arxiu

de dimarts a dissabte, de 9 a 14 hores

de 15 de setembre a 15 de juny
divendres tarda de 16 a 19 hores

Sumari

Darrers ingressos

Microfilmació

Activitats

Breus

Documents i exposicions

Documents i publicacions

Documents de Palafrugell a Tarragona

El Far

Darrers ingressos

La darrera relació d'ingressos, publicada al butlletí número 6, acabava amb els realitzats durant els mes d'octubre de 1999. Des de llavors s'han rebut a l'AMP 67 nous ingressos de documents, que tot seguit relacionem de manera ben sumària:

Fons: El fons de la família Fina Rocas (segle XII-1975) ha incorporat nova documentació cedida per M. Lluïsa Fina, i el fons de la família Roig Ferrer (segles XIX - XX), publicacions de música d'Amadeo Roig cedides per Javier Brias.

Cartells i programes: Les activitats teatrals locals des dels anys 40 als 80 es recullen en la col·lecció de 48 cartells i programes cedida per Josep Naya i en la de 28 cartells i programes cedida per Pep Bofill i Miquel. Altres documents referents a activitats locals des de 1930 al 2000 han estat cedits per Enric Bruguera, Àlex Cebollero, Miquel Esteba, Joan Frigola, Enric Marqués, Parròquia de Sant Martí, Joan Piera i Francesc Vaqué.

Impresos: La família Esteba i Teresa Feliu han cedit impresos referents a activitats locals des de 1914 a 1967.

Imatges: S'han incorporat a la col·lecció d'imatges les cedides per la família Agustí Ungé, Carme Bonal, Teresa

Boix, Javier Brias, Ramir Bruguera, Jordi Crous, família Esteba, Assumpció Feliu, Heriberto Feliu, Àngel Fernández, Guillem Frigola, Josep Granés, Josep M. Joanola, Maria Juriol, Enric Marqués, Montserrat Medir, Lluís Molinas, Josep Niell, Dídac Ortiz, Joan Piera, Dolors Ponsatí, Evarist Puig, Pepita Ramiro, Jaume Roger, família Serra, Amado Torroella, família Trias Pareras i Pep Vila. De tema local, estan datades entre 1880 i 1985.

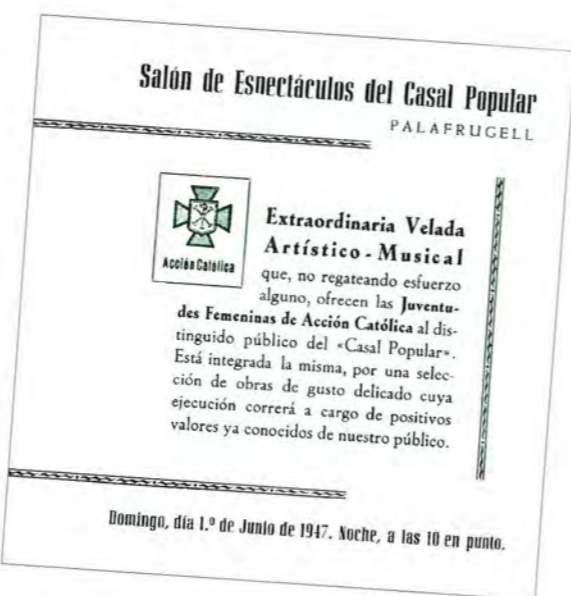
Hemeroteca: S'ha completat la col·lecció del setmanari Ara gràcies als cinc exemplars, de 1931 a 1934, cedits per Carme Bonal.

Documentació de personatges i temes locals: Joan Bruguera, Anna M. Carbó, Heriberto Feliu, Eduard Gich, Enric Marqués, Margarida Niell, Joan Pascual i Joaquim Vilahur han facilitat documents relatius a personatges palafrugellencs.

Estudis inèdits

S'han incorporat a aquesta secció els treballs premiats en la XV edició del premi escolar Josep Sagrera i Corominas i els estudis següents, cedits pels seus autors:

- Espert, Mercè i Martínez, Xavier. *N. Girbal i B. Marqués. Dos missioners de Palafrugell al Perú.* 3r d'Història, Universitat de Girona, curs 1999-2000.
- Turró, Jordi. *La família Llorens i Bassa a l'Argentina. Una història d'emigració catalana a Amèrica.* 3r d'Història, Universitat de Girona, curs 1999-2000.

Microfilmació

El mes de maig s'ha portat a terme la microfilmació dels exemplars del setmanari *Baix Empordà* conservats per la família Palé i els procedents de l'AMP i la Biblioteca Pública. Es tracta de 4.540 fotogrames que ens permeten consultar els setmanaris des de gener de 1919 fins a juliol de 1936, sense deteriorar els originals.

BAIX-EMPORDÀ

Portada Baix Empordà.

Amb aquesta microfilmació s'ha enllestit la reproducció de la premsa local anterior a 1939, que es pot consultar a l'AMP. Aquestes edicions són una font de primer ordre per a la història local, i alhora uns documents rars (no ens consta que es conservin col·leccions en altres centres) i extremadament fràgils donades les seves característiques.

Alhora s'han microfilmats els llibres d'actes del Centre Fraternal. De 1896 a 1906, i de 1912 a 1957, 14 llibres recullen els acords presos per la Junta del centre sobre tot tipus de temes. Aquests documents han estat consultats repetidament pels investigadors i han subministrat informació sobre el teatre, el cinema, la política, la vida quotidiana a la postguerra, etc. Els 1.415 fotogrames resultat de la microfilmació es poden consultar des d'ara a l'AMP.

A més dels microfilms citats, a l'AMP es poden consultar en aquest format les actes del Ple de l'Ajuntament de Palafrugell de 1752 a 1982, diferents documents procedents de fons patrimonials i personals locals i els llibres de baptismes, matrimonis i òbits de la Parròquia de San Martí.

Es preveu continuar el procés de microfilmació amb els registres de població de l'Ajuntament de Palafrugell, que s'inicien l'any 1721.

Programa de cinema Cine Centro Español

Activitats

Quaderns

El número 10 de la col·lecció *Quaderns de Palafrugell*, que apareixerà l'any vinent, estarà dedicat a Calella. D'una banda es resseguirà la seva història, des de l'antic poble de pescadors fins a l'eclosió del turisme, i de l'altra es farà un estudi de la seva vessant arquitectònica i urbanística. El llibre començarà amb les primeres notícies del poble fins pràcticament arribar a l'actualitat; els seus autors són Miquel Esteba i Daniel Pereira. Si algú disposa de fotografies o altres documents que mostrin qualsevol aspecte de la vida de Calella –gent, feines i costums, cases i carrers– pot dirigir-se a l'AMP.

El dia 31 de març es va presentar al Teatre Municipal *L'escola Torres Jonama i el seu temps*, número 9 de la col·lecció, del qual n'és autor Joan Busquets Biarnes. El llibre s'inicia amb una biografia del filantrop Josep Torres i Jonama, el qual va pagar la construcció d'una nova escola a Palafrugell i va subvencionar les de Mont-ras, Pals i Regencós. L'autor analitza com la Guerra Civil va afectar l'escola, la difícil situació dels anys de postguerra, la lenta progressió dels anys cinquanta i seixanta, el canvi que va suposar l'arribada de la democràcia i l'impuls donat als anys vuitanta per un renovat

equip de mestres. Finalment, ens descriu com el CEIP Torres Jonama afronta el segle XXI plantejant-se nous reptes. En el darrer capítol diversos testimonis ens aporten el record de temps passats i la visió del moment present.

La presentació del llibre i d'una exposició del mateix títol, produïda per l'Àrea de Cultura i comissariada per Joan Busquets, han format part dels actes de celebració del 75è aniversari de l'escola Torres Jonama.

La Costa Brava de l'Indépendant

A can Rosés s'ha pogut veure, amb ocasió de les Festes de Primavera, la mostra fotogràfica *La Costa Brava de l'Indépendant*, del 19 de maig al 18 de juny, organitzada per l'AMP. Aquesta exposició reuneix una selecció de les imatges realitzades pels reporters

gràfics de *L'Indépendant* de Perpinyà per a les seves edicions dedicades a la Costa Brava els estius dels anys 60 i 70, sumant-se així a la campanya *L'àlbum dels records* dels establiments locals.

L'exposició ha estat produïda per l'Arxiu d'imatges Emili Massanas i Burcet de la Diputació de Girona en base a fotografies procedents del diari *L'Indépendant* i incorporades a aquest centre.

Les receptes de l'Elvira "correu"

Continuant la línia de publicació de documents conservats a l'AMP considerats d'interès per a la història local, s'està preparant l'edició de les receptes de cuina d'Elvira Ferrer Casadevall, datades l'any 1904, les quals formen part del fons Roig Ferrer.

Foto: JOAN FORGAS

Elvira era membre de la burgesia tapera palafrugellenca; les 185 receptes (118 de les quals són de postres) recullen la tradició culinària familiar i varen ser posades per

escrit amb motiu del casament de la seva filla, la pubilla Rita Roig Ferrer. La cuina de la família Roig Ferrer era d'arrel local però amb influències europees; les seves receptes equilibren tradició i innovació en una època d'esplendor de la indústria surera, una indústria local però amb contacte permanent amb l'exterior.

Les receptes d'Elvira Ferrer ens aporten una visió nova i enriquidora de la cuina local, la d'una mestressa de casa reconeguda com a una de les millors cuineres del Palafrugell de l'època.

L'edició serà a cura de Carme Bonal, i es preveu presentar el llibre el desembre del 2000 dins la campanya d'Es Niu.

L'Arxiu i els escolars

En aquest curs que s'acaba, s'ha incrementat de manera significativa l'ús que els centres escolars han fet dels serveis de l'AMP. A més de l'assessorament habitual a l'hora de preparar els treballs presentats al premi Mestre Sagrera, hem atès visites d'escolars de l'IES Baix Empordà i de les escoles Barceló Matas, Sant Jordi i Vedruna-Prats de la Carrera, que han treballat a l'entorn de diferents documents, i s'han portat a terme conferències sobre la documentació i la història local a l'IES Frederic Martí Carreras i l'escola Torres i Jonama.

Breus

- S'han utilitzat dues imatges conservades a l'AMP en l'homenatge que es va portar a terme al músic palafrugellenc Emili Joanals per part de l'Agrupació sardanista de Cardedeu el passat 13 de febrer en el marc del 9è febrer musical.

Foto Eli Guillamont.
Imatges de Plaça Nova i de Calella decoraven l'escenari mentre Emili Joanals rebia un merescut homenatge

- Les cartes escrites al camp de refugiats d'Argelès entre Rosa Laviña i Pere Vaqué, i conservades avui a l'AMP, varen ser objecte d'interès en dos programes de la sèrie *Vides privades* a TV3: "Estimar", emès el 9 de febrer, i "Ser feliç", el 2 de març.
- El passat mes d'abril vam rebre a l'AMP la consulta d'una persona de cognom Bofill. El fet no tindria res d'extraordinari si no es tractés d'una ciutadana australiana a la recerca dels seus avantpassats palafrugellencs. Es tracta de la consulta d'origen més remot que hem atès fins avui.
- El taller de lectura de l'Hospital Geriàtric ha incorporat a les seves activitats el comentari de diapositives amb imatges procedents de l'AMP.
- Des de gener s'han rebut a l'AMP quatre transferències de documentació de les oficines de l'Ajuntament, procedents de les àrees de Medi Ambient, Secretaria, Serveis i Urbanisme, amb un total de 65 unitats transferides.

ARA TAMBÉ US PODEU POSAR EN CONTACTE AMB L'ARXIU VIA CORREU ELECTRÒNIC. LA NOSTRA ADREÇA ÉS:

arxiu@palafrugell.net

Documents i exposicions

En el marc de les exposicions *M'escriuràs una carta?* l'Arxiu Històric de Girona presenta *La família Rosés i les seves cartes del 27 de maig al 8 d'octubre de 2000*.

En base a una mostra de la correspondència guardada en el fons Rosés (1687-1909) de l'AHG, l'exposició descobreix la riquesa de continguts de cartes escrites principalment a la primera meitat del s. XIX i explica la història de la família d'apotecaris i d'hisendats que va donar nom a les Voltes d'en Rosés, a la Cort Reial de Girona. Membres d'aquesta família varen residir a Palafrugell (a can Rosés, al costat de l'església) i per tant algunes d'aquestes cartes hi fan referència. Alguns documents conservats a l'AMP formen part de l'exposició gironina, que podeu visitar també a l'adreça www.uoc.es/humfil/carta.

Documents conservats a l'Arxiu s'han pogut veure a les exposicions següents:

- *Foc! La mediterrània crema*, produïda pel Museu del Suro. Al Museu del Suro, de 29 de gener a 26 de març.
- *La dona en el món del suro*, produïda pel Museu del Suro. A la Facultat de Ciències de la Universitat de Girona, de 30 de març a 14 d'abril.
- *L'escola Torres Jonama i el seu temps*, produïda per l'Àrea de Cultura de l'Ajuntament de Palafrugell. Al Teatre Municipal, del 31 de març al 30 d'abril.
- *75 anys en imatges*, produïda pel CEIP Torres Jonama. Al CEIP Torres Jonama, del 4 al 22 de juny.

Aquesta fotografia d'escolars amb bata, cedida per Amado Torroella, és una de les imatges que s'han pogut veure a l'exposició del CEIP Torres i Jonama

Documents i publicacions

Aquestes són les darreres publicacions que s'han incorporat a la biblioteca de consulta, les quals inclouen referències i/o reproduccions de documents conservats a l'AMP:

- Llibre, Josep. *Aplec testimonial del col·legi del Sagrat Cor dels germans maristes de Mataró (1887-1972)*. Argentona 1999. (Inclou la biografia del palafrugellenc germà Narcís Girbau).
- Saurí, M. Concepció. "Mitjans de comunicació i arxius municipals: l'experiència de l'Arxiu Municipal de Palafrugell". *Lligall, Revista catalana d'arxivística*, núm. 15. Associació d'Arxiviers de Catalunya, Barcelona 1999.
- "Els claroscurs dels arxius". *Revista de Girona*, núm. 197, novembre-desembre 1999.
- Vila, Pep. *Mossèn Tapiola i la cuina de Palafrugell*. Galeria de personatges núm. 1. Revista de Palafrugell i Ajuntament de Palafrugell, gener 2000.
- Grau, Dolors. "Palafrugell o les postals de la Costa Brava". *Diari de Girona*, col. Memòria gràfica de les comarques gironines. Girona, 6 de febrer de 2000.
- Salvatella, Josep i Colomé, Montserrat. *Crònica d'un segle. Palafrugell 1900-1999*. Edicions Baix Empordà, Palafrugell, abril de 2000.
- Vila, Pep. *Les litúrgies del menjar a les terres gironines*. Diputació de Girona, Girona 2000.

Documents de Palafrugell a Tarragona

Un dels fons privats més importants de l'Arxiu Històric de Tarragona és el de la família Moragas, uns comerciants originaris de Valls que s'establiren a Tarragona amb la construcció del port, i amb posterioritat a Barcelona i Maó, des d'on gestionaven negocis d'arrendaments de rendes senyorials i eclesiàstiques, el producte dels quals era transformat (vi en aiguardent) i exportat cap a la resta d'Europa i el continent americà.

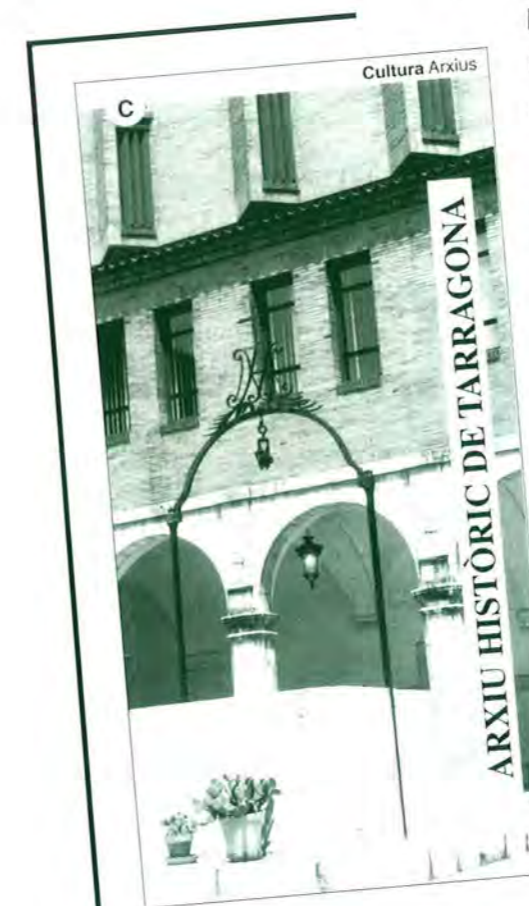
S'han conservat copiadors de cartes, de lletres, llibres de caixa, de compra i venda, expedients de clients i socis, de vaixells, etc. Una de les característiques del fons és el seu gran abast territorial, que el fa interessant per a estudiosos de moltes comarques dels Països Catalans.

Com que bona part del comerç es realitzava per via marítima, trobem informació de molts municipis costaners, i també de Palafrugell.

En aquesta vila els Moragas mantingueren tractes amb la família Serra. Disposem de cartes emeses per Víctor Serra el 1835 i 1837 (registre número 451/4) referides a contenciosos judicials a Marsella (afer Pollan) i gestió del novè decimal i excusat a més del pagament de deutes. Referent a aquesta temàtica hi ha diferents deutors i rebuts del 1835 (registre 3581).

Els documents són un exemple de les relacions econòmiques dels palafrugellencs a inicis del segle XIX amb diferents punts de la costa mediterrània. Per ampliar la informació podeu dirigir-vos a l'Arxiu Històric de Tarragona o bé al mateix Arxiu Municipal de Palafrugell.

Josep M.T. Grau i Pujol
Arxiver

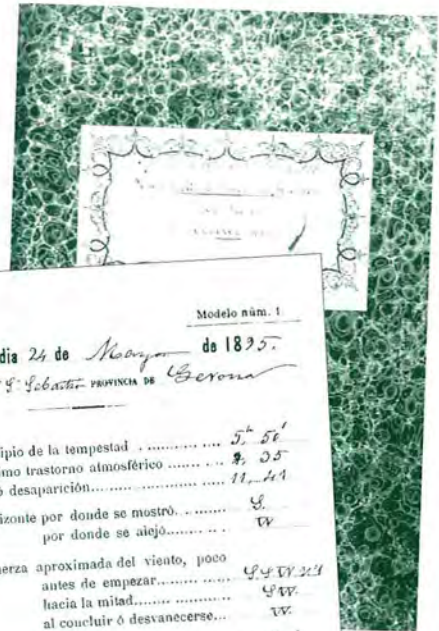

El Far

El fons del Far de Sant Sebastià s'ha dipositat a l'AMP per tal de ser classificat i conservat. Els documents d'aquest fons ocupen 5 metres lineals i estan datats des de la inauguració del far l'any 1857 fins als nostres dies.

Els faroners han estat els responsables de deixar constància escrita del control del funcionament del far (despeses de manteniment, altes i baixes de material, consums d'energia...), realitzar periòdicament inventaris, mantenir correspondència amb els diferents organismes administratius, registrar les visites i portar a terme altres funcions entre les quals cal destacar l'observació meteorològica.

El registre meticulós de les diferents dades meteorològiques (temperatura, vent, pluja...) permet avui estudiar la climatologia local amb registres fiables que abracen un llarg període. El Servei Meteorològic de Catalunya està recollint actualment informació sobre aquests tipus de fons i preveu portar a terme properament el seu estudi.

Modelo núm. 1

Tempestad del día 24 de Mayo de 1857.

OBSERVADA EN Far de S. Sebastián PROVINCIA DE Gerona

a)	Hora del principio de la tempestad	5 ^h 56'
	del máximo trastorno atmosférico	9 25
	del fin, ó desaparición	11 49
b)	Lugar del horizonte por donde se mostró	S.
	por donde se alejó	W.
c)	Dirección y fuerza aproximada del viento, poco antes de empezar	SW 2/3
	hacia la mitad	SW
	al concluir ó desvanecerse	W
d)	Frecuencia de los relámpagos	21 - 1
	truenos	12 - 1
e)	Intensidad de los relámpagos	12 - 1
	truenos	11 - 1
f)	Principia á llover á las	9 25
	Concluye la lluvia á las	11 30
	Agua caída, en milímetros de altura aproximadamente	18 - 0
g)	Principia á granizar, á las	"
	Concluye de granizar, á las	"
	Cantidad aproximada de granizo	"
	Tamaño máximo, en milímetros	"
	por comparación	"
	en peso, (gramos)	"
h)	Calificación de la tempestad	12 - 1

El Far de Sant Sebastià és un dels edificis de Palafrugell més reproduït en postals. Aquesta és una edició de la fototipia Thomas de Barcelona.

